

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Islandu, Turecku a zemím západního Balkánu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Karel Hlaváček

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH

OBSAH	2
EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ	3
VÝVOJ BILATERÁLNÍCH SPORŮ	3
DŮSLEDKY HOSPODÁŘSKÉ KRIZE PRO ZÁPADNÍ BALKÁN	3
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU	5
AFGHÁNISTÁN: VOLBY	5
BARMA/MYANMAR: RESTRIKTIVNÍ OPATŘENÍ	6
DOKUMENTY SZBP EU	8

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Islandu, Turecku a zemím západního Balkánu)

VÝVOJ BILATERÁLNÍCH SPORŮ

Chorvatsko - Slovinsko

Neočekávaně obtížnou překážkou na cestě Chorvatska do EU se stal územní spor se Slovinskem. Zprostředkovatelské úsilí Komise v této věci bylo přerušeno v červnu 2009 s tím, že Komise nevidí žádný další prostor pro své snahy.¹

Vyjednávání tím nicméně neskončilo. Dne 30. srpna 2009 o problému diskutovali ministři zahraničí obou zemí a výsledky komentovali optimisticky. Podle slovinského prezidenta Boruta Pahora bude možné spor vyřešit do konce roku 2009.²

FYROM - Řecko

FYROM je kandidátskou zemí EU již od roku 2005, z důvodu řeckého veta s ní však dosud nebyly zahájeny přístupové rozhovory. Řecko a FYROM vedou spor o název „Republika Makedonie“.^{3 4}

Ve sporu působí zprostředkovatel OSN Matthew Nimetz, který zatím bezúspěšně předkládal návrhy na vyřešení. Dne 18. srpna 2009 proběhlo setkání mezi Nimetzem a řeckým vyjednavatelem Adamatiosem Vassilakisem, dne 21. srpna pak došlo k setkání s makedonskou stranou. Makedonský prezident Gjorgje Ivanov v návaznosti na tyto schůzky prohlásil, že bylo dosaženo rozhodujícího pokroku.⁵

Dne 31. srpna 2009 se ale k problému vzájemného sporu vyjádřil makedonský ministr zahraničí Antonio Milososki, jehož výroky popírají, že by k pokroku skutečně došlo – naopak varoval před přitvrzením řeckého postoje a vyjádřil obavy z opětovného řeckého veta makedonských přístupových rozhovorů.⁶

DŮSLEDKY HOSPODÁŘSKÉ KRIZE PRO ZÁPADNÍ BALKÁN

Hospodářská krize v EU

Současně s hospodářskou krizí došlo v EU k posunu názorů na rychlost přístupového procesu zemí západního Balkánu, a to přes typická prohlášení, že budoucí členství

¹ Viz přehled SZBP červen 2009.

² Viz BalkanInsight.com, 31. 8. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

³ Více informací o sporu viz Přehled SZBP leden 2009.

⁴ Pokroky FYROM při přibližování EU jsou v poslední době hodnoceny velmi kladně, naposledy při hodnocení implementace cestovních map pro zrušení vízové povinnosti, kde Komise označila výsledky FYROM za nejlepší ze zemí západního Balkánu.

⁵ Viz BalkanInsight.com, 24. 8. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

⁶ Viz BalkanInsight.com, 1. 9. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

v EU je pro tyto země nutnou podmínkou ke stabilitě a krize vyžaduje vzájemnou solidaritu. Země jako Francie, Německo, Španělsko, Nizozemsko nebo Belgie se přesto přiklání k pomalejšímu tempu rozšiřování.⁷

Ve své studii o vnímání EU v zemích západního Balkánu⁸ prezentuje výzkumné centrum Gallup Balkan Monitor názor, že právě výše zmíněná „únava z rozšiřování“ (enlargement fatigue) v současnosti způsobuje posun názorů balkánských obyvatel na EU. Podpora vstupu do EU je v zemích západního Balkánu všeobecně vysoká, nicméně se vyznačuje klesajícím trendem.

Tabulka 1: Čísla v tabulce procentuálně vyjadřují podíl obyvatel, jenž považuje členství v EU za dobrou věc
Zdroj: Gallup Balkan Monitor

Země/rok	2006	2008
Kosovo	87 %	89 %
Albánie	84 %	83 %
Makedonie	76 %	66 %
Srbsko	61 %	58 %
Černá Hora	64 %	57 %
Bosna a Hercegovina	66 %	48 %
Chorvatsko	35 %	29 %

Hospodářská krize v zemích západního Balkánu

Hospodářská krize se projevila i na západním Balkáně. Ve většině zemí zde dochází k rapidnímu poklesu HDP. Největšímu poklesu podle odhadů IHS Global Insights čelí Moldavsko, které by v roce 2009 mohlo ztratit 8,2 % svého HDP. Jedinou zemí, která se nenachází v červených číslech, je Albánie (za rok 2009 se odhaduje růst 4,7 %). Ukazuje se tak mimo jiné i veliká závislost ekonomik západního Balkánu na EU, kdy s klesajícími exporty do těchto zemí klesá i jejich HDP. EU je příjemcem pro více než 50 % exportů prakticky u všech zemí západního Balkánu. Ekonomicky může perspektiva členství v EU pomoci jednak díky požadavkům na zdokonalení podnikatelského prostředí, jednak díky výhodám z ekonomické provázanosti. IHS Global Insights dochází k závěru, že členství v EU zůstává jedinou zahraničně-politickou alternativou, která je schopna zajistit zdravý ekonomický vývoj na západním Balkáně.⁹

⁷ Viz přehled SZBP březen 2009.

⁸ Studie ke stažení [ZDE](#).

⁹ Viz Europolitics 3805, 28. 8. 2009.

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

AFGHÁNISTÁN: VOLBY

Popis problematiky

Současná bezpečnostní situace v Afghánistánu se zhoršuje.¹⁰ Podle zprávy Europolu o vývoji terorismu v roce 2008¹¹ Afghánistán spolu s Pákistánem „pravděpodobně nahradily Irák a staly se preferovanou destinací pro dobrovolníky, kteří se chtějí účastnit ozbrojeného konfliktu.“ Podle Carnegieho nadace pro mezinárodní mír se současná situace v Afghánistánu vyznačuje sílením hnutí Tálibán¹², které má pevné postavení především na jihu a východě země, kde zakládá paralelní struktury k vládním institucím, avšak sílí i v okolí Kábulu a na severu. Carnegieho nadace se domnívá, že situace je natolik vážná, že by se koaliční síly měly především bránit vzestupu Tálibánu na severu země a v okolí Kábulu, a nikoli se soustředit na boj na jihu a východě. Pokud by se tak nestalo, vidí výhledové nebezpečí ztráty kontroly nad celou zemí.¹³

Dne 20. srpna 2009 se v Afghánistánu konaly dlouho očekávané prezidentské a oblastní volby. Jednalo se již o druhé volby po pádu vlády Tálibánu. Ze 35 kandidátů byl největším favoritem dosavadní prezident Hamíd Karzáí, nejsilnějším vyzyvatelem pak bývalý ministr zahraničí Abdulláh Abdulláh. Volby byly očekávány s napětím, nebylo totiž jasné, jestli se je za stávající bezpečnostní situace podaří provést.

Evropská komise do Afghánistánu vyslala Volební monitorovací misi¹⁴ složenou ze 117 evropských pozorovatelů a analytiků. Misi vede bývalý francouzský generál a člen Evropského parlamentu Phillipe Morillon.

Průběh voleb

Podle **předběžných zjištění¹⁵ monitorovací mise** byl průběh voleb úspěchem. Přes násilné incidenty (např. raketové útoky zaměřené na volební místnosti) a celkově nebezpečné prostředí se např. podařilo volby uspokojujícím způsobem logisticky zajistit (v obtížném afghánském terénu je právě logistika velkým problémem), udržet volební místnosti otevřené a zajistit relativně vysokou míru volební účasti. Volební účast byla ale nerovnoměrná – největší právě na severu, nejnižší pak na jihu.

¹⁰ Další informace o Afghánistánu viz Přehled SZBP únor 2009.

¹¹ Zpráva Europolu o vývoji terorismu k dispozici [ZDE](#).

¹² Carnegieho nadace pojmá Tálibán poněkud netradičně jako relativně organizovanou jednotku schopnou centrálního plánování; domnívá se, že nejčastější pojetí tohoto hnutí jako lokální a neorganizované Tálibán podceňuje.

¹³ Zpráva Carnegieho nadace o Afghánistánu ke stažení [ZDE](#).

¹⁴ Oficiální stránky Volební monitorovací mise v Afghánistánu [ZDE](#).

¹⁵ Předběžná zjištění mise k volbám v Afghánistánu ke stažení [ZDE](#).

Závažným problémem bylo předvolební zastrašování a násilí, které vedlo ke ztrátám na životech, dále např. registrace voličů, jednostrannost státních médií ve prospěch prezidenta Karzáiho či omezený přístup žen k volbám (přes jejich formální rovnoprávnost). Předběžná zjištění ještě ale neposkytují celkové zhodnocení voleb. Podle poněkud rozporuplných slov vedoucího mise EU není možné vnímat volby jako „zcela svobodné“, nicméně výsledky pozorování ukazují na to, že byly „pochtivé“.¹⁶ S konečným verdiktem je ale možné přijít teprve poté, co budou vyšetřeny stížnosti.

EU zareagovala na průběh voleb **prohlášením předsednictví**¹⁷ ze dne 22. srpna 2009, v němž gratuluje afghánským občanům k průběhu voleb a chválí afghánské ozbrojené složky za zajištění bezpečnosti. EU je však současně znepokojena výše zmíněnými problémovými body. Podobně laděným oficiálním prohlášením zareagovala i **RB OSN**.

Hovoří se i o možné **zmanipulovanosti voleb**. Jejich legitimitu napadl např. prezidentský kandidát Abdulláh Abdulláh, jehož staví předběžné výsledky až za Karzáiho. Volební výbor pro stížnosti (Electoral Complaint Committee) dosud dostal přes 2000 stížností na průběh voleb. Některé z nich jsou natolik závažné, že pokud by se prokázaly, mohlo by to ovlivnit výsledek voleb.¹⁸ New York Times získaly několik konkrétních svědectví o volebních podvodech – plných volebních urnen ještě před začátkem volebního dne. Podle New York Times mnozí se stížnosti začínají zpochybňovat legitimitu voleb.¹⁹

Další předpokládaný vývoj

Kompletní výsledky afghánských voleb by měly být známy dne 17. září 2009. Volební monitorovací mise EU by pak měla zhruba do dvou měsíců od volebního dne (tedy do 20. října 2009) vypracovat podrobnou analýzu volebního procesu včetně doporučení pro příští volby.

BARMA/MYANMAR: RESTRIKTIVNÍ OPATŘENÍ

Popis problematiky

EU se ve vztazích s Barmou zaměřuje primárně na podporu vzniku demokratických poměrů v této zemi, v níž je u moci jeden z nejrepresivnějších režimů světa.²⁰ EU ve své politice využívá kombinaci poskytování humanitární a rozvojové pomoci, cílených

¹⁶ Viz Euobserver.com, 24. 8. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

¹⁷ Prohlášení předsednictví k dispozici [ZDE](#).

¹⁸ Viz BBC.co.uk, 31. 8. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

¹⁹ Viz NYTimes.com, 30. 8. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

²⁰ Výzkumné centrum Freedomhouse publikovalo pro rok 2009 zprávu ([ZDE](#)), v níž hodnotí úroveň svobod v Barmě nejhorším možným ohodnocením a konstatuje další zhoršování situace, a to především z důvodu zvýšeného pronásledování politických aktivistů.

sankcí a slovních apelů. Co se týká rozvojové pomoci, pro léta 2007-2013 EU hodlá přispět 65 milionů eur převážně na rozvoj vzdělání a zdravotní péče.²¹ V oblasti humanitárních aktivit se EU významně zapojila do pomoci při humanitární katastrofě způsobené cyklónem v květnu 2008: EU poskytla Barmě ve formě humanitární pomoci 39 milionů eur.²²

Aktuálně

Dne 11. srpna 2009 byla hlavní představitelka opozice, držitelka Nobelovy ceny míru, Do Aun Schan Su Ťij, odsouzena na dalších 18 měsíců domácího vězení. Rozsudek je většinou interpretován jako snaha vládnoucí garnitury o vyřazení jejího vlivu na plánované volby. Setkal se silnou reakcí západního světa, který jednohlasně vyzval k propuštění prominentní disidentky. Svůj nesouhlas vyjádřily i některé země **ASEAN**, jako Malajsie a Indonésie.²³ Nejvýznamnější obchodní partneři Barmy, **Čína a Indie**, se ale oficiálně nevyjádřili. Situací se dne 12. srpna 2009 zabývala i **RB OSN**. Většina členů RB sice výzvu k propuštění Su Ťij podpořila, nicméně proti se zpočátku stavěly Čína, Rusko, Libye a Vietnam. RB OSN nakonec přesto vydala předsednické prohlášení, v němž zdůrazňuje důležitost propuštění všech politických vězňů a vyjadřuje vážné znepokojení nad odsouzením Su Ťij, což je považováno za neočekávaný úspěch.²⁴

EU reagovala nejen obvyklým protestem formou prohlášení předsednictví²⁵, ale rovněž zpřísněním sankcí proti vládnoucímu režimu. Dne 13. srpna 2009 EU přijala společný postoj, který rozšiřuje zákaz cestování a zmrazení finančních prostředků na ty členy vládnoucí garnitury, kteří nesou odpovědnost za odsouzení Su Ťij, a na podniky vlastněné a kontrolované expontenty režimu.^{26 27}

Další předpokládaný vývoj

V průběhu roku 2010 by se v Barmě měly konat **všeobecné volby**, první během posledních dvaceti let. Očekává se ale, že volby nepřinesou významné posuny v rozložení moci v zemi. Loni přijatá nová ústava totiž klade ustanovuje přísná pravidla pro prezidentské kandidáty (díky kterým bude možné vyloučit z kandidátek opozici), zajišťuje vojenské juntě kontrolu klíčových ministerstev a podílu legislativních křesel. Není navíc ještě zřejmé, jestli se klíčové opoziční strany voleb účastní či ne. International Crisis Group však ve své analýze²⁸ poukazuje na to, že stávající vládní garnitura pravděpodobně již brzy uvolní místo mladší generaci, což by mohlo představovat důležitý moment pro možnou demokratizaci země. International

²¹ Viz Strategie EU pro Barmu/Myanmar, ke stažení [ZDE](#).

²² Viz Tisková zpráva Komise, k nahlédnutí [ZDE](#).

²³ Viz BBC.co.uk, 11. 8. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

²⁴ Viz TIC 2120/2009-NYSM, 14. 8. 2009.

²⁵ Prohlášení předsednictví ze dne 11. 8. 2009 k dispozici [ZDE](#).

²⁶ Tisková zpráva Rady k dispozici [ZDE](#).

²⁷ Informace o dosavadních sankcích vůči Barmě k nahlédnutí [ZDE](#).

²⁸ Analýza International Crisis Group [ZDE](#).

Crisis Group doporučuje EU, aby před barmskými volbami přistoupila k těmto krokům:

- uvolnila své sankce na pohyb osob a kontakty mezi představiteli EU a Barmy a umožnila tak vzájemnou komunikaci;
- udržovala cílené finanční sankce proti barmským veřejným činitelům;
- artikulovala jasné podmínky pro volební proces a pro možnost zlepšení vzájemných vztahů.

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

SPOLEČNÁ AKCE RADY o poradní a pomocné misi Evropské unie pro reformu bezpečnostního sektoru v Konžské demokratické republice (EUSEC RD Congo) - [12604/09](#)

Datum: 28. 8. 2009

Typ dokumentu: Návrh společné akce Rady

Obsah dokumentu: Společná akce má mimo jiné ujasnit (a tedy nahradit) stávající společnou akci 2007/406/SZBP a posílit soulad činností EU v KDR.

SPOLEČNÝ POSTOJ RADY, kterým se mění společný postoj 2006/318/SZBP, kterým se obnovují omezující opatření vůči Barmě/Myanmaru - [12582/09](#)

Datum: 11. 8. 2009

Typ dokumentu: Návrh společného postoje Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Společný postoj rozšiřuje zákaz cestování a zmrazení finančních prostředků na ty členy vládnoucí garnitury, kteří nesou odpovědnost za odsouzení Su Ťij, a na podniky vlastněné a kontrolované členy režimu.

ROZŠÍŘENÍ – Přístupová jednání s Chorvatskem = Kapitola 2: Volný pohyb pracovníků - [12362/09](#)

Datum: 6. 8. 2009

Typ dokumentu: Návrh společného postoje EU LIMITE

Obsah dokumentu: Pracovní skupina pro rozšíření a pro země jednající o přistoupení k EU dosáhla technické dohody o návrhu společného postoje EU. Slovinská delegace si však nicméně ponechává výhradu.

Výroční zpráva Evropské komise o nástroji stability v roce 2008 - [12674/09](#)

Datum: 17. 8. 2009

Typ dokumentu: Zpráva Komise Radě, Evropskému parlamentu

Obsah dokumentu: Dokument posuzuje pokrok dosažený v provádění pomoci.

SPOLEČNÁ AKCE RADY, kterou se mění společná akce 2009/137/SZBP o prodloužení mandátu zvláštního zástupce Evropské unie v Kosovu - [12480/09](#)

Datum: 5. 8. 2009

Typ dokumentu: Návrh společné akce Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument zvyšuje finanční referenční částku na krytí výdajů souvisejících s mandátem zvláštního zástupce EU do 28. února 2010.

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz